

względu na to, czy we wszystkich w tym samym czasie odprawiają się święte obrzędy, czy też w różnych czasach, dzwony wszystkich kościołów tego samego miejsca winny dzwonić razem z dzwonami katedry lub kościoła macierzystego czy głównego. W razie wątpliwości, który z nich jest kościołem macierzystym lub głównym, należy zwrócić się do Ordynariusza diecezji.

Dnia 16. XI. 1955.

(—) C. Kard. Cicognani
Św. Kongr. Obrzędów Prefekt

L. S.

(—) † A. Carinci, Arbp Seleuc.
Św. Kongr. Obrzędów Sekretarz

ORDO HEBDOMADAE SANCTAE INSTAURATUS
NAJWAŻNIEJSZE RUBRYKI Z OBRZĘDÓW ODNOWIONEGO
WIELKIEGO TYGODNIA

1. **Zmiany w Brewiarzu.** W Tridum Sacrum po antyfonie „Christus factus est oboediens“ odmawia się, bezpośrednio Pater noster i orację „Respice“ a psalmu „Miserere“ wcale się nie odmawia. ,

Kto celebrował lub brał udział w Mszy św., lub ceremoniach W. Piątku, ten nie odmawia Nieszporów, inni odmawiają. Zamiast Nieszporów we W. Czwartek po obnażeniu ołtarzy, a we W. Piątek po obrzędach odmawia się Completorium.

Tzw. Nieszpory we Mszy W. Soboty zastąpiono przez tzw. Laudesy, skrócone do antyfony i Benedictus.

2. **Pouczenie wiernych.** Należy zapoznać wiernych dokładnie z myślą Kościoła wprowadzającego dawny porządek nabożeństw wielotygodniowych. zachęcić do licznego udziału w tych nabożeństwach i do licznych Komunii św.

Niedziela Palmowa

Przywrócono dawny obrzęd mający na celu uczczenie Chrystusa Króla, dlatego skrócono samo poświęcenie palm, a zato rozszerzono procesję, która ma być tryumfalnym pochodem ku czci Chrystusa Króla.

Kolor szat przy poświęceniu i procesji czerwony. Opuszcza się aspersję przed poświęceniem. Gałązki palmowe winny być umieszczone na środku prezbiterium. Przy poświęceniu palm tylko jedna modlitwa — ostatnia z Mszалу, a przy rozdawaniu palm nowe psalmy 23 i 46 z refrenami „Pueri Hebraeorum“, następnie uroczysta Ewangelia Mat. 21, 1—9 i procesja, jeśli to możliwe do kość. filialnego. W czasie procesji śpiewa się ps-147 i antyfony ku czci Chrystusa Króla np. „Christus

vincit“ itp. „Gloria laus et honor“ na dwa chóry. Przy wejściu do kościoła „Ingrediente“. Po dojściu do ołtarza, celebrans śpiewa w tonie ferialnym na środku ołtarza zwrócony do ludu orację — „Domine Jesu Christe. Rex.“ po czym zdejmując szaty czerwone, a wkładając fioletowe i opuszczając całą ministranturę odmawia od razu Introit, względnie okadza ołtarz, jeśli Msza św. jest z asystą wyższą. We Mszy św. nie trzyma się palm w czasie śpiewania Ewangelii-Pasji. Pasja ma charakter jednolity i nie oddziela się od niej ewangelii, dlatego celebrans lub diakon od razu mówi głęboko pochylony — „Munda cor et Jube Domine“ lecz nie żegna ewangelii, ani siebie. Pasja jest skrócona, rozpoczyna się dopiero od r. 26, 36, od słów „Venit Jesus cum discipulis suis in villam, quae dicitur Gethsemani“, a zakończenie Pasji stanowi w. 54 „Et advolvit saxum magnum ad ostium monumenti, et abiit“.

Kto w tym dniu binuje, lub trinuje może Pasję opuścić, ale zato ma odczytać jako ewangelię wyjątek z Pasji — „Mat. 27, 45—52, zamiast In illo tempore, są słowa: „Postquam crucifixerunt Jesum“. Msza św. uroczysta kończy się ostatnim błogosławieństwem i nie ma ostatniej ewangelii wg św. Jana. We Mszach zaś prywatnych ostatnią ewangelią jest ewangelia z poświęcenia palm: „Cum appropinquasset Jesus“ wg. Mat. 21. I—9.

W. Wtorek, Środa W. Tygodnia

W te dni jest tylko jedna oracja, a Ewangelię-Pasję czyta się tak, jak w Niedzielę Palmową, po odmówieniu na początku: „Munda cor i Jube Domine“. Pasja w W. Wtorek jest skrócona i rozpoczyna się od Mar. 14, 32, t. j. od słów: „In illo tempore Jesus et discipuli eius veniunt in praedium, cui nomen Gethsemani“. Podobnie jest z Pasją i w W. Środę odpada 39 początkowych wierszy, a rozpoczyna się ona Łuk. 22, 39 od słów: „Egressus Jesus ibat secundum consuetudinem in montem Olivarum“.

Wielki Czwartek

* Msza św. dla poświęcenia olejów odprawia się rano tylko w katedrze, innej Mszy św. rano nie można odprawiać, ani udzielać Komunii św. Komunię św. można udzielać tylko w czasie Mszy św. wieczorowej, lub zaraz po niej i wszyscy duchowni świeccy i zakonnicy winni w tej Mszy św. brać czynny udział.

Ta Msza św. wieczorna (zwana Mszą św. Wieczery Pańskiej) może być odprawiana między godziną 17 a 20, w tych też godzinach może być odprawiona Msza św. prywatna, jeśli na nią Ordynariusz da pozwolenie i wtedy podczas niej można także udzielać Komunii św.

Tabernakulum winno być w tym dniu puste, a dla Komunii św. W. Czwartku i W. Piątku trzeba konserwować komunikaty w puszkach.

Gdzie nie ma asysty wyższej, odprawiać trzeba Mszę św. śpiewaną i pozwala się na okadzenie ołtarza, jak we Mszy św. uroczystej. Gdzie zaś są duchowni, tam winni oni brać w niej udział. Każdy winien mieć szaty odpowiednie do swego święcenia, a celebrans i asysta szaty białego koloru. Po przygotowaniu formuje się procesja, która przez kościół udaje się uroczyście do ołtarza, w czasie procesji śpiewa się Introit. Celebrans odmawia ministranturę, bez ps. *Judica me* i po ucałowaniu ołtarza okadza go, nawet jeśli celebruje bez asysty i po odczytaniu Introitu i *Kyrie* intonuje uroczyście „*Gloria in excelsis*“. Po ewangelii winna być krótka homilia celem objaśnienia ceremonii dnia tego i tajemnic ustanowienia Najśw. Sakramentu i Sakramentu Kapłaństwa, jak również Mandatum Pana Jezusa o miłości braterskiej. *Credo* się opuszcza, a po homilii tam, gdzie względy duszpasterskie tego wymagają następuje **Mandatum — umycie nóg**.

W środku prezbiterium, lub w głównej nawie przygotować trzeba ławy dla 12 mężczyzn, którym obmywa się nogi, wszystko co potrzebne przygotowuje się na stole. Diakon i subdiakon, lub dwóch starszych ministrantów wprowadzają z zakrystii 12 mężczyzn wybranych, którzy idą parami, po dwóch, w czasie tego śpiewa się antyfony i psalmy podane. Mężczyźni owi kłaniają się ołtarzowi i celebransowi i siadają w prezbiterium na przygotowanych ławkach. Wtedy asysta (lub ministranci) idzie do celebransa i zdejmuje manipularze, a celebrans ornat. W czasie obmywania nóg śpiewa się antyfony od 1—8, jak w mszale przy czym ant. 8 *Ubi caritas* nigdy nie można opuścić. W czasie śpiewu celebrans opasuje się ręcznikiem i obmywa nogi mężczyznom kłękając przy każdym, akolita trzyma miednicę i wodę w naczyniu, a subdiakon podtrzymuje prawą nogę, po obmyciu celebrans wyciera nogi, zostawiając Diakonowi dokończenie wycierania. Zamiast asysty mogą być dwaj starsi ministranci. Po obmyciu nóg celebrans obmywa i wyciera ręce nic nie mówiąc. Zanim przystąpi do ołtarza odmawia jeszcze *Pater noster* z wierszami i specjalną modlitwą, a 12 mężczyzn pokłoniwszy się ołtarzowi i celebransowi wraca na swoje miejsce zarezerwowane im w głównej nawie. Potem celebrans i asysta biorą manipularze, a celebrans ornat i udają się do ołtarza i tam celebrans odprawia Mszę św. w dalszym ciągu i odmawia *Communicantes* własne, *Hanc igitur* i *Qui pridie*. Przy odmawianiu „*Agnus Dei*“ celebrans mówi trzy razy — „*miserere nobis*“, opuszcza osculum pacis i pierwszą modlitwę przed Komunią św.: „*Domine Jesu Christe, qui dixisti*“. Po spożyciu Najśw. Krwi celebrans bez *Confiteor* udziela Komunii św. asyście, kapłanom i alumnom na stopniach ołtarza, a wiernym przy balaskach, mogą mu pomagać inni kapłani. W czasie Komunii św. należy śpiewać *Communio* ze Mszy św. i ps. 22, 71, 103, 150 powtarzając po każdym psalmie *Communio*: „*Dominus Jesus*“. Po Komunii św. puškę zostawia się na korporale i celebrans tak się zachowuje, jak przy wystawionym Najśw. Sakramencie. Zamiast: „*Ite missa est*“ śpiewa się „*Benedicamus Domino*“, a potem odmawia się: „*Placeat*

tibi". Ostatniego błogosławieństwa nie udziela się i opuszcza się ostatnią ewangelię. Celebrans zmienia ornat na białą kape, zasypuje kadzidło w dwa turybularze i po okadzeniu Najśw. Sakramentu zanosí w uroczystej procesji przy śpiewie: „Pange, lingua“ Najśw. Sakrament do Ołtarza Wystawienia. Tam składa Najśw. Sakrament na ołtarzu, zasypuje kadzidło i okadza, po czym dopiero śpiewa się ostatnią zwrotkę „Tantum ergo“, a diakon chowa Najśw. Sakr. do tabernaculum. Innepuszki przenosi celebrans lub diakon prywatnie w towarzystwie dwóch akolitów. Po adoracji Najśw. Sakramentu celebrans wraca do zakrystii, zdejmuje szaty białe, a bierze stulę fioletową i przystępuje do obnażenia ołtarzy odmawiając ant. Dividunt i ps. 21 „Deus meus“ a dopiero po zakończeniu obnażenia ołtarzy odmawia się w chórze Completorium przy zgaszonych świecach.

Wiernych zachęcić trzeba do adoracji Najśw. Sakramentu przynajmniej do północy.

Wielki Piątek. Uroczyste ceremonie Męki i Śmierci P. N. J. C.

Brewiarz odmawia się normalnie z wyjątkami podanymi wyżej. Wielki Ołtarz winien być zupełnie obnażony z obrusów, świec i krzyża. Wszyscy kapłani powinni brać czynny udział w tych obrzędach. Kolor czarny, Celebrans w albie bez ornatu, tylko w stule, asysta wyższa bez dalmatyk i plikat, tylko diakon w stule.

I. część czynności liturgicznych — Lekcje

Po przygotowaniu następuje procesja z zakrystii przez kościół przed W. Ołtarz. Tam wszyscy kłaniają się ołtarzowi i celebrans z diakonem i subdiakonem tylko padają na twarz przed ołtarzem, wszyscy inni kłękają na dwa kolana i pochyleni głęboko trwają na modlitwie. Następnie sam celebrans wstaje, (wszyscy kłęczą) i stojąc na podłodze (in plano) przed stopniami śpiewa w tonie ferialnym mając ręce złożone orację: „Deus, qui peccati“. Po odśpiewaniu oracji celebrans wraz z asystą udaje się ad sedes i słucha lekcji odczytanych przez lektora i subdiakona. Po odśpiewaniu Responsorium, celebrans śpiewa: „Oremus“ diakon: „Flectamus genua“ i wszyscy kłękają na dwa kolana i modlą się w milczeniu przez pewien czas, aż diakon odśpiewa: „Levate“. Tak samo w czasie drugiej lekcji, responsorium. Jeśli Pasję śpiewają diakoni, to celebrans udziela im błogosławieństwa stojąc przy sedes, a diakoni głęboko pochyleni nic nie mówiąc, stają przed celebransem, który głośno mówi — „Dominus sit in corde vestris, et in labiis vestris“ — odpowiadają: „Amen“. Jeśli zaś sam celebrans odmawia, lub śpiewa Pasję, to wtedy głęboko pochyłony staje w środku prezbiterium i głośno mówi: „Dominus sit in corde meo, et in labiis meis. Amen“ i po stronie ewangelii in plano czyta lub śpiewa Pasję wg. św. Jana 18, 1—40, 19, 1—42 nie przerywając wcale.

II część obrzędów — Modlitwy uroczyste

Po odśpiewaniu, lub odmówieniu Pasji celebrans bierze kapę koloru czarnego, asysta wyższa dalmatykę i tunicellę czarną, a w tym czasie akolici rozciągają na ołtarzu jeden tylko obrus i na środku ołtarza umieszczają mszał.

Wtedy celebrans z asystą idzie do ołtarza całuje go w środku i rozpoczyna śpiewać uroczyste modlitwy za: 1. Kościół święty. 2. Ojca św. 3. Wszystkie stany duchowne i wiernych. 4. Wszystkich rządzących sprawami publicznymi. 5. Katechumenów. 6. Potrzeby wiernych. 7. O jedność Kościoła. 8. O nawrócenie Żydów. 9. O nawrócenie pogan. Po każdej tzw. prefacji celebrans śpiewa: „Oremus diakon: „Flectamus genua“ i „Levate“ klęcząc przez pewien czas na dwóch kolanach.

III część — Uroczysta adoracja Krzyża św.

Po odśpiewaniu uroczystych modlitw celebrans wraz z asystą wracają na sedes, gdzie zdejmują ornat dalmatyki zostając tylko w stułach, a w tym czasie przygotowuje się duży Krzyż nakryty fioletową zasłoną. Diakon oraz ministranci udają się do zakrystii, wynoszą w procesji Krzyż poprzedzają dwaj akolici, za nim diakon z Krzyżem w towarzystwie dwóch akolitów z zapalonymi świecami, gdy zaś nie ma asysty wyższej wnosi z zakrystii Krzyż sam celebrans otoczony ministrantami z zapalonymi świecami. Celebrans odbiera Krzyż od diakona i po stronie lekcji zwrócony twarzą do wiernych odsłania, stojąc in plano, górną część Krzyża rozpoczynając śpiewać: „Ecce lignum Crucis“ dalej pomagają mu śpiewać kantorzy a po odśpiewaniu: „Venite adoremus“ wszyscy z wyjątkiem celebransa padają na dwa kolana i chwilę się modlą, podobnie odsłania prawe ramię i lewe Krzyża śpiewając i podnosząc Krzyż coraz wyżej. Po odsłonięciu Krzyża następuje uroczysta adoracja, w czasie której dwaj akolici, lub ministranci stojąc na najwyższym stopniu ołtarza podtrzymują Krzyż za oba ramiona tak, by dolne ramię Krzyża umieszczone było na najwyższym stopniu, dwaj inni akolici, lub ministranci trzymając zapalone świece w rękach kładą je po obu stronach Krzyża i klękają na najwyższym stopniu zwrócieni twarzą do krzyża i tak trwają w czasie całej adoracji. Celebrans i asysta, a nawet, jeśli to możliwe wszyscy duchowni zdejmują obuwie i trzy razy klękawszy na jedno kolano przed Krzyżem, całują stopy Ukrzyżowanego Chrystusa Pana. Po ukończeniu adoracji przez duchowieństwo, akolici w towarzystwie dwóch akolitów z zapalonymi świecami zanoszą Krzyż do balasek, gdzie podtrzymując Krzyż, tak samo jak przy Ołtarzu dają Krzyż do adoracji wiernych; najpierw mężczyźni, a potem kobiety przystępują klękając na jedno kolano i całują stopy Ukrzyżowanego. W czasie adoracji celebrans i asysta siedzą ad sedes słuchają śpiewanych improperji zakończonych zawsze „Sempiterna sit beate Trinitati gloria“.

IV część — Komunia św.

Po ukończeniu adoracji akolici podtrzymujący Krzyż w towarzystwie akolitów ze świecami przynoszą Krzyż do Ołtarza i umieszczają go w środku ołtarza, by był widoczny przez wiernych, i by nie przeszkadzał celebransowi w dalszych ceremoniach. Zapalone świece wraz z kandelabrami umieszczają akolici na ołtarzu. Potem celebrans i diakon zdejmują szaty koloru czarnego, a wkładają — celebrans kapę koloru fioletowego, a diakon i subdiakon dalmatykę i tunicellę fioletową. Następnie diakon zanosi na ołtarz bursę i rozkłada korporał, a akolita umieszcza na ołtarzu naczynko z wodą i puryfikaterz po stronie lekcji, a mszał po stronie ewangelii. W razie braku asysty zanosi to sam kapłan.

Po przygotowaniu ołtarza przynosi Najśw. Sakrament diakon okryty welonem w towarzystwie dwóch akolitów, którzy zabierają zapalone świece z Ołtarza Wystawienia i towarzyszą diakonowi. Obok diakona postępuje trzeci akolita niosący nad diakonem ozdobny parasol (balдахim). W czasie przeniesienia Najśw. Sakramentu chór śpiewa „Adoramus te, Christe“. Po przyjsciu do W. Ołtarza diakon kładzie Najśw. Sakrament na korporale, a akolici ustawiają zapalone świece na ołtarzu.

W czasie przenoszenia Najśw. Sakramentu celebrans z subdiakonem klęczą u stopni sedes, a po przeniesieniu celebrans z asystą idą do ołtarza, klękają na dwa kolana i adują Najśw. Sakrament, potem wchodzą na stopnie, klękają na jedno kolano przed samym Ołtarzem i celebrans rozpoczyna od razu głośno odmawiać, nie śpiewać: „Oremus. Praeceptis salutaribus moniti“. A wszyscy obecni i lud rozpoczynają głośno odmawiać: Pater noster aż do Amen. Następnie sam celebrans głośno i wyraźnie z rękami rozłożonymi: „Libera“ nie żegnając się, a wszyscy odpowiadają — „Amen“. Potem celebrans, lekko pochylony półgłosem odmawia, mając ręce złożone na ołtarzu: „Perceptio Corporis“. Potem odkrywa puszkę, klęka i biorąc jeden komunikant, głęboko pochylony bije się trzy razy w piersi mówiąc: „Domine, non sum dignus — trzy razy. Następnie żegnając się N. Sakramentem dodaje półgłosem: „Corpus D. N. J. Ch.“ i spożywa N. Sakrament i chwilę trwa w dziękczynieniu. Wtedy diakon mówi „Confiteor“ a celebrans, jak zwykle: „Misereatur i Indulgentiam“. Po czym odwracając się do wiernych mówi: „Ecce Agnus Dei, Domine non sum dignus — trzy razy i rozdaje Komunię św. tak, jak w W. Czwartek rozpoczynając od asysty i kapłanów, którzy mają stuly fioletowe. W czasie Komunii św. można śpiewać ps. 21 lub inne z officium W. Piątku. Po Komunii św. celebrans obmywa palce w naczyniu z wodą i wyciera puryfikaterzem. Puskę zaś chowa do tabernakulum. Wtedy celebrans mając po obu bokach asystę, odmawia ze mszału na środku ołtarza, jako dziękczynienie, trzy modlitwy: „Super, Omnipotens i Reminiscere“. Następnie uklękawszy przed N. Sakramentem przynosi puszkę z komunikantami. Potem odmawia się w chórze Completorium przy zgaszonych

świecach i obnaża się ołtarz. Czas ceremonii między godz. 15 a 18 i adoracja.

Wielka Sobota

Brewiarz. Matutinum i Laudes mówić trzeba rano, Horae minores o zwykłym czasie, Vesperae po południu, a Completorium tej nocy się opuszcza. W Laudes i godzinach mniejszych po antyfonie: „Christus factus obediens“ mówi się Pater noster i modlitwę: „Concede, quaesumus, omnipotens Deus, ut, qui Filii tui resurrectionem devota expectatione praevinimus: eiusdem resurrectionis gloriam consequamur. i po cichu: Per eumdem Dominum...

Vesperae zaś bierze się z W. Czwartku, lecz pierwszą antyfoną jest: „Hodie afflictus sum valde, sed cras solvam vincula mea“. An. ad Magnificat: „Principes sacerdotum et pharisaei munierunt sepulchrum, signantem, lapidem, cum custodibus“ i oracja: „Concede“. W prywatnym zaś odmawia się Completorium w ten sposób: „Confliteor, absolucja, psalmy z niedzieli, Nunc dimittis, Pater noster i modlitwa „Visita, quaesumus“ i na tym się kończy.

Matutinum Dominicę Resurrectionis opuszcza się, gdyż zastępuje je Vigilia paschalis, a Laudes śpiewa się w końcu Mszy św. zamiast dawnych Nieszporów. Ci zaś, którzy nie uczestniczą w uroczystej Wigilii paschalnej winni odmówić Matutinum z Laudesami tak jak w Brewiarzu.

Nabożeństwo wielkopostne można za pozwoleniem Ordynariusza rozpocząć po zachodzie słońca, a więc od godz. 18.30.

I. Poświęcenie nowego ognia

O odpowiedniej godzinie nakrywa się ołtarze obrusami, jednakże świece pozostają niezapalone, aż do rozpoczęcia Mszy św. W międzyczasie należy wznieść ogień z krzemienia i rozpalić nim węgle do kadzielnicy.

Celebrans ubiera się w szaty koloru fioletowego (kapa) asysta w dalmatyki fioletowe.

Przed bramą kościoła, lub też w przedsionku tak, by wierni mogli śledzić dogodnie święty obrzęd celebrans w otoczeniu asysty lub ministrantów, z krzyżem, wodą święconą i kadzidłem poświęca nowy ogień mówiąc: Dominus vobiscum i pierwszą modlitwę z mszału. Poczem pokrapia ogień, nic nie mówiąc. Akolita wkłada do kadzielnicy poświęcone węgle, kapłan zaś zasypuje kadzidło błogosławi je jak zwykle i okadza trzykrotnie ogień.

II. Poświęcenie paschału

Po poświęceniu nowego ognia, akolita podchodzi z paschałem do środka i staje przed celebransem, który rylcem żłobi na paschale znak krzyża, łącząc nim krańcowe punkty przygotowane na włożenie ziaren kadzidła. Następnie ponad krzyżem wypisuje się literę grecką Alfa, a pod krzyżem

literę Omega, pomiędzy ramionami zaś krzyża wypisuje cztery cyfry oznaczające rok bieżący, mówiąc przy tym:

1. Christus heri et hodie (żłobi linię pionową),
2. Principium et Finis (żłobi linię poprzeczną),
3. Alpha (żłobi powyżej linii pionowej literą A),
4. et Omega (żłobi pod linią pionową literę Ω).
5. Ipsius sunt tempora (żłobi pierwszą cyfrę roku w górnym, lewym kącie krzyża).
6. et saecula (żłobi drugą cyfrę bieżącego roku w górnym prawym),
7. Ipsi gloria et imperium (żłobi trzecią cyfrę roku w dolnym, lewym kącie),
8. per universa aeternitatis saecula. Amen. (żłobi czwartą cyfrę roku w dolnym, prawym kącie krzyża).

Po żłobieniu krzyża i pozostałych znaków, diakon podaje celebransowi ziarna kadzidła, które jeśli nie są poświęcone — celebrans trzykrotnie pokrapia i trzykrotnie okadza, nic nie mówiąc. Następnie sam kapłan wkłada pięć gran w miejsca na to wyznaczone mówiąc równocześnie:

I. per sua sancta vulnera, 2. gloriosa, 3. custodiat, 4. et conservat nos, 5. Christus Dominus. Amen.

Następnie diakon podaje celebransowi małą świecę, zapaloną od nowego ognia, i nią zapala paschał mówiąc: „Lumen Christi gloriose resurgentis Dissipet tenebras cordis et mentis.

Zaraz potem celebrans poświęca paschał zapalony mówiąc modlitwę: „Veniat“. W międzyczasie gasi się wszystkie światła w kościele, aby je później zapalić od poświęconego ognia.

III. Uroczysta procesja i Exultet

Teraz celebrans zasypuje kadzidło, a diakon zdjęwszy szaty fioletowe, wkłada stułę i dalmatykę koloru białego i bierze paschał zapalony. Ustawia się procesja: na czele idzie turyferarz, za nim subdiakon z krzyżem, diakon z zapalonym paschałem, celebrans, kler wg godności i wierni.

Skoro tylko diakon wejdzie do kościoła staje i śpiewa „Lumen Christi“ wtedy wszyscy zwrócenj twarzami do paschału klękają i śpiewają: „Deo gratias“. Od poświęconego paschału zapala świecę celebrans. W środku kościoła diakon znów przystaje i śpiewa wyższym tonem: Lumen Christi, na co wierni wszyscy wraz z celebransem klękając śpiewają: Deo gratias. Zapala świece kler.

Wreszcie doszedłszy do środka prezbiterium, diakon śpiewa poraz trzeci, jeszcze wyższym tonem: Lumen Christi, na co wszyscy klękając śpiewają — Deo gratias. Zapalają teraz świece wszyscy i światło w kościele.

Teraz celebrans udaje się na sedes po stronie lekcji, subdiakon z krzyżem staje po stronie ewangelii, a kler zajmuje miejsce w stalach.

Diakon umieszcza paschał w środku prezbiterium na miejscu widocznym, na świeczniku i wzięwszy mszał, prosi celebransa o błogosławieństwo, jak to mszał przepisuje. Po otrzymaniu błogosławieństwa diakon udaje się do pulpitu okrytego białą zasłoną, kładzie na nim mszał okadza go po czym obchodząc paschał, również go okadza. Teraz wszyscy podnoszą się z miejsc i stoją, jak podczas śpiewania ewangelii, a diakon śpiewa uroczyście Exultet (Hymn Wielkanocny), mając przed sobą paschał, ołtarz po prawej, a nawę po lewej stronie. Hymn Wielkanocny śpiewa się według mszału, lecz zamiast tekstu *De Imperatore Romano* jest nowy tekst: „*Respice etiam ad eos, pui nos in potestate regunt*“.

IV. Lekcje

Po odśpiewaniu Exultet, diakon zdejmuje białe szaty, a wkłada fioletove i przystępuje do celebransa. Wtedy lektor na środku prezbiterium czyta 4 lekcje bez tytułu i nie odpowiada się na zakończenie: *Deo gratias*, a czyta tak stojąc, by po prawej ręce miał ołtarz, a po lewej nawę kościoła. Celebrans z wyższą asystą, kler i wierni słuchają ich siedząco. Po lekcji lub po kantyku (*Tractus*) odmawia się oracje w ten sposób, że wszyscy wstają, kapłan mówi: *Oremus*, diakon: *Flectamus genua* — wszyscy klękają razem z celebransem, chwilę się modlą i na *Levate* diakona wstają, a kapłan odmawia orację. Zamiast dawnych 12, czyta się obecnie: I, IV, VIII, XI, przy czym VIII jest skrócona, bo rozpoczyna się dopiero od słów: *In die illa erit germen Domini*.

V. Litania do Wszystkich Świętych

Po odczytaniu lekcji dwaj kantorzy śpiewają litanie do Wszystkich Świętych aż do wezwania: „*Propitius esto*“ wyłącznie. Wszyscy łącznie z celebransem klęcząc odpowiadają.

VI. Poświęcenie wody chrzcielnej

W czasie śpiewania litanii przygotowuje się w środku prezbiterium, przed poświęconym paschałem, tak by wierni mogli dobrze widzieć ceremonie, naczynie z wodą do poświęcenia i wszystko to, co potrzebne przy poświęceniu.

W czasie święcenia, celebrans, stojąc zwrócony do wiernych, ma przed sobą naczynie z wodą do poświęcenia, po prawej ręce paschał, po lewej zaś subdiakona z krzyżem. Po czym dokonuje się poświęcenia wody chrzcielnej wg mszału rzymskiego opuszczając tylko na początku kantyku (*Tractus*) „*Sicut cervus*“ z dołączoną modlitwą, a zaczyna się bezpośrednio od *Dominus vobiscum* i oracji „*Omnipotens sempiternus Deus, adesto*“, opuszcza się również aspersioni wiernych, której dokonuje się dopiero po przyrzeczeniach chrzcielnych.

Przed zmieszaniem z wodą olejów św. trzeba nabrać w naczynie wody poświęconej do pokropienia wiernych i do poświęceń w do-

mach i inych miejscach. Po tym wszystkim, kapłan poświęcający wodę chrzcielną, wlewa olej katechumenów w kształcie krzyża do wody, jak w mszale.

Po poświęceniu wody chrzcielnej zanosi się ją w procesji do chrzcielnicy, najpierw idzie turyferarz, za nim subdiakon z krzyżem, następnie kler, potem diakon niosący naczynie z wodą chrzcielną (lub akolici je niosą), na końcu celebrans, w czasie procesji śpiewa się kantyk: „Sicut cervus“. Po złożeniu wody poświęconej w chrzcielnicy celebrans odmawia Dominus vobiscum i orację „Omnipotens sempiternus Deus, respice“ i okadza chrzcielnicę.

Po tym wracają wszyscy w milczeniu do prezbiterium i rozpoczynają odnowienie Chrztu św. Jeżeli baptisterium znajduje się poza kościołem można tam dokonać poświęcenia wody chrzcielnej.

VII. Odnowienie przyrzeczeń chrztu św.

Po poświęceniu wody chrzcielnej, a tam, gdzie jej się nie święci, po pierwszej części litanii — następuje odnowienie przyrzeczeń chrztu świętego.

Celebrans zdejmuje szaty fioletowe, a wkłada stułę i kapę koloru białego, zasypuje kadzidło, okadza paschał i stojąc przed nim w środku prezbiterium albo z ambony lub z podwyższenia, rozpoczyna, jak następuje:

Bracia, Najdrożsi. W tę świętą noc, Kościół — święta Matka nasza, rozważając ze czcią pamiątkę śmierci i pogrzebu Pana naszego Jezusa Chrystusa, trwa na czuwaniu, odpłacając się miłością za miłość, a wysławiając Jego chwalebne zmartwychwstanie, weseli się rozradowany.

A ponieważ — jak naucza Apostoł: przez Chrzest św. zostaliśmy wspólnie z Chrystusem pogrzebani w śmierć, przeto jak On zmartwychwstał, tak i my winniśmy chodzić przyobleczeni w nowe życie, wiedząc, że stary nasz człowiek razem z Chrystusem został ukrzyżowany po to, abyśmy już dłużej nie służyli grzechowi. Chciejmy przeto zrozumieć, że umarliśmy grzechowi, a żyjemy dla Boga w Chrystusie Jezusie Panu naszym.

Dlatego Bracia Najdrożsi, gdy kończy się już post czterdziestodniowy, odmówmy przyrzeczenie Chrztu św., przez które niegdyś wyrzekliśmy się ducha złego i wszystkich spraw jego, jak również ducha światowego, który jest nieprzyjacielem Boga, a przyrzekliśmy wiernie służyć Bogu w świętym Kościele Katolickim.

A zatem: Kapłan: Odrzćkacie się ducha złego? Wierni: Odrzćkamy. K.: I wszystkich spraw jego? Odrzćkamy. K.: I wszelkiej pychy jego. — Odrzćkamy. K.: Wierzycie w Boga Ojca wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi?: Wierzymy. K.: Wierzycie w Jezusa Chrystusa, Syna Jego jedynego, Pana naszego, narodzonego i umęczonego? — Wierzymy. K.: Wierzycie i w Ducha Św., święty Kościół powszechny, świętych obcowanie, grzechów odpuszczenie, ciała zmartwychwstanie

i żywot wieczny? — Wierzmy. K.: Teraz zaś wspólnie błagamy Boga modlitwą, której nas nauczył Pan nasz Jezus Chrystus: Ojciec nasz... K.: A Bóg wszechmogący, Ojciec, Pana naszego Jezusa Chrystusa, który nas odrodził z wody i z Ducha Św., i który dał nam odpuszczenie grzechów, On sam niech nas łaską swoją zachowa na żywot wieczny przez tegoż Jezusa Chrystusa Pana naszego. Amen.

Następnie celebrans pokrapia wiernych wodą święconą, zaczerpniętą podczas poświęcenia wody chrzcielnej, lub zwyczajną wodą święconą, gdzie nie poświęcano wody chrzcielnej.

VIII. Druga część litanii

Po odnowieniu przyrzeczeń Chrztu św., kantorzy rozpoczynają drugą część litanii od wezwania: „Propitius esto“ aż do końca, podczas tego wszyscy odpowiadają klęcząc. Jeżeli udziela się dziś święceń, to po prześpiewaniu drugiej części litanii, w czasie której odbywa się przepisana prostracja ordynandów. W tym czasie celebrans i asysta udają się do zakrystii, gdzie ubierają się do uroczystej Mszy św., w szaty koloru białego.

W międzyczasie umieszcza się paschał na jego własnym miejscu po stronie ewangelii, ubiera się ołtarz do uroczystej Mszy św. kwiatami i zapala światła.

Uroczysta Msza św. z Wigilii wielkanocnej

Uroczysta Msza św. odprawia się według mszału rzymskiego z takimi zmianami. Po skończonej litanii kantorzy rozpoczynają uroczyste Kyrie eleison jak zwykle we Mszy św. W tym czasie celebrans z asystą w szatach koloru białego wychodzi do ołtarza i opuściwszy całą ministranturę wstępuje do ołtarza, całuje go w środku i okadza jak zwykle. Po skończeniu przez chór Kyrie eleison, kapłan uroczysto intonuje Gloria in excelsis, uderza się w dzwony i odsłania obrazy i figury. We Mszy św. opuszcza się Credo i antyfonę ad Offertorium. Po spożyciu Najśw. Sakramentu następuje Komunia wiernych, a w miejsce Laudes z niedzieli Resurrectionis śpiewa się w chórze antyfonę Alleluja, alleluja, alleluja z psalmem 150 Laudate Dominum i powtarza się antyfonę.

Opuszcza się capitulum, hymn i versus, natomiast celebrans bezpośrednio intonuje antyfonę ad Benedictus: Et valde mane, a chór dalej śpiewa: una sabbatorum, veniunt ad monumentum, orto iam sole, alleluja. (Laudes z niedzieli Zmartwychwstania). Następnie śpiewa się Benedictus z Gloria Patri przy końcu i w czasie śpiewania okadza się ołtarz, jak zwykle.

Po powtórzeniu antyfony celebrans śpiewa jak zwykle Dominus vobiscum i orację po Komunii św — „Spiritus nobis“, jak we mszale.

Potem Dominus vobiscum, Ite missa est: alleluja, alleluja i po odmówieniu Placeat tibi, udziela błogosławieństwa i opuściwszy ostatnią ewangelię wraca do zakrystii.

Kraków

Ks. BRUNON MAGOTT

SPRAWOWANIE PEWNYCH FUNKCJI PRZEZ DIAKONA W NADZWYCZAJNYCH WYPADKACH

I. Egzekwie (Absolucja) i odprowadzanie zwłok na cmentarz

Zgodnie z rubrykami Rytuału Rzymskiego z 1925 r.¹⁾, odpowiedzią św. Kongregacji Obrzędów z dnia 14 sierpnia 1858 r.²⁾ i przepisami Cereemoniału Biskupiego³⁾, diakon „ex gravi causa de Ordinarii loci vel Parochii licentia“, przybrany w kapę i stułę może dopełnić ceremonii absolucji nad zwłokami (exequias peragere).

Ten sam diakon jednak w zastępstwie kapłana nie może odprowadzić zwłok na cmentarz, poświęcać tam grobu, jak to wynika z decyzji SRC.⁴⁾ oraz z Kodeksu Prawa Kanonicznego, gdzie w kan. 1231 § 2, czytamy: „Qui exequias in ecclesia peregit, non solum ius, sed etiam officium habet excepto gravi necessitatis casu, comitandi per se vel alium sacerdotem cadaver ad locum sepulturae“.

II. Udzielenie chrztu uroczystego przez diakona „sine loci Ordinarii licentia vel Parochii“

Według kan. 741 Kodeksu Prawa Kanonicznego, diakon jest szafarzem nadzwyczajnym chrztu uroczystego.

Nasuwa się jednak pytanie czy diakon udzielając sakramentu chrztu św., uroczyście bez pozwolenia Ordynariusza miejscowego lub proboszcza staje się irregularis do dalszych święceń.

Z Kodeksu Prawa Kanonicznego, kan. 985, wynika, że nieprawidłowymi są ci, którzy wykonują jakiś akt władzy święceń duchownym wyższych święceń zastrzeżony, albo nie mając tego święcenia, albo też wykonują go, mimo że jest im to zakazane na skutek kary kościelnej, czyto osobistej (poprawczej lub odwetowej), czy też lokalnej⁵⁾.

¹⁾ Tit. VI, c. III, nn. 1 et 19.

²⁾ D. 3074, ad II.

³⁾ Lib. II, c. III, n. 16; Por. także Eph. Lit., 44 (1930), 232.

⁴⁾ SRC., 11 septembris 1847, n. 2911 ad X; Eph. Lit., 49 (1935), 394.

⁵⁾ Taką karą osobistą poprawczą, która zabrania wykonywania władzy święceń jest ekskomunika, interdzykt osobisty i suspensa. Kara odwetowa to suspensa na czas określony, lub na zawsze, pozbawienie karne beneficium oraz degradacja. (c. 2298).